

ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՈՂ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆ
ՀՀ ԿԳՄՄՆ <<ՄԱՐՏՈՒՆՈՒ Տ.ԱԲՐԱՀԱՄՅԱՆԻ
ԱՆՎԱՆ ԱՎԱԳ ԴՊՐՈՑ>> ՊՈԱԿ

ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ
ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄ

ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ

ԱՇԽԱՏԱՆՔ

ԹԵՄԱ՝ ՍՈՎՈՐՈՂՆԵՐԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱԴՈՒԹՅԱՆ ԲԱՐՁՐԱՑՈՒՄԸ ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՄԻՋՈՑՈՎ:

ԱՆՑԿԱՑՄԱՆ ՎԱՅՐ՝ ՄԱՐՏՈՒՆՈՒ Տ.ԱԲՐԱՀԱՄՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ԱՎԱԳ ԴՊՐՈՑ

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՂԵԿԱՎԱՐ՝ ՀԱՍՄԻԿ ԲԵՅԲՈՒԹՅԱՆ

ՈՒՍՈՒՑԻՉ՝ ԶԻՆԱԴԻԱ ՄԱՐՏՈՅԱՆ

ԴՊՐՈՑ՝ ՀՀ ԳԵՂԱՐՔՈՒՆԻՔԻ ՄԱՐԶԻ ԾՈՎԻՆԱՐ ԳՅՈՒՂԻ ԱՐԾՐՈՒՆ

ԽԱՉԱՏՐՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՄԻՋՆԱԿԱՐԳ ԴՊՐՈՑ

2022թ

ՄԱՐՏՈՒՆԻ

ՆԱԽԱԲԱՆ

Կրթության գերակա խնդիրը դպրոցականի անձի զարգացումն է, նրա՝ որպես ուսումնական գործընթացի և ինքնազարգացման սուբյեկտի կայացումը և անհատականության ձևավորումը: Թեմայի արդիականությունը կայանում է նրանում, որ սովորողների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների որակի վերահսկմամբ բացահայտվում են դրանց ձևավորվածության մակարդակները և ուսուցման գործընթացում առկա թերությունները, որոնք նրանք ձեռք են բերում ուսումնական աշխատանքների կատարման յուրաքանչյուր փուլում: Այդ տեսանկյունից դպրոցում սովորողների ուսման որակի վերահսկումը, գիտելիքների գնահատումը համարվում է ուսուցման գործընթացի էական բաղադրիչը, որոնցով և բնութագրվում է դպրոցի գործունեության արդյունավետությունը: Այն ենթադրում է ոչ միայն գիտելիքների յուրացման, կարողությունների և հմտությունների ձևավորվածության մակարդակի բացահայտում, այլև ուսումնական գործունեության դրդապատճառների ձևավորում, ինքնավերահսկման, ինքնգնահատման, ինքնաստուգման կարողությունների զարգացում: Սովորողների ուսումնական հաջողությունները պայմանավորված են նաև աշակերտի ուսումնական դրդապատճառներով, ինքնուրույնությամբ, ակտիվությամբ, որով և պայմանավորված է թեմայի արդիականությունը: Ուսուցիչների մանկավարժական գործունեության նպատակը այսօր դառնում է ոչ միայն գիտելիքների հաղորդումը, այլև՝ սովորողների ինքնագործունեության կազմակերպման հմտությունների ձևավորումը, որն իր հերթին ենթադրում է ուսուցչական հսկողության փոխարինումը սովորողների կողմից սեփական գործունեության ինքնահսկմանն ու ինքնակարգավորմանը: Ուսուցման սկզբունքների, տարբեր մեթոդների ու ձևերի կիրառման արդյունավետությունը, դասագրքերի նպատակային օգտագործումը և մեթոդական մշակումների որակը, կրթության բովանդակությունը ուղղակիորեն կապված են այդ հիմնախնդրի լուծման հետ: Գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների որակի վերահսկումը, ստուգումը և գնահատումը ուղղված են սովորողների ուսուցման արդյունքի և ուսման որակի վերաբերյալ անհրաժեշտ տեղեկատվության ստացմանը, որը վերլուծելով ուսուցիչը անհրաժեշտ շտկումներ է մտցնում ուսումնադաստիարակչական գործընթացի

կառավարման մեջ: Հետազոտության թեման—Սովորողների ուսումնառության բարձրացումը թվային գնահատման միջոցով

Հետազոտության նպատակը՝ Ուսումնասիրել սովորողների գիտելիքների, կարողությունների գնահատման արդի համակարգը, մշակել և առաջադրել մանկավարժական պայմաններ:

Հետազոտության օբյեկտը՝ սովորողների գիտելիքների և կարողությունների գնահատման գործընթացն է:

Հետազոտությունից առարկան՝ սովորողների գիտելիքների և կարողությունների գնահատման մանկավարժական գործունեության համակարգն է:

Հետազոտության խնդիրները՝

- Ուսումնասիրել և վերլուծել սովորողների գիտելիքների, կարողությունների, հմտությունների, դրանց հաշվառման, ստուգման ու գնահատման ավանդական և ժամանակակից համակարգերը:
- մշակել սովորողների գիտելիքների, կարողությունների գնահատման արդի համակարգի մանկավարժական պայմաններ:

անհատական մոտեցում ցուցաբերվի՝ հաշվի առնելով նրա հակումներն ու
ընդունակությունները:

Միշել Մոնտենը նույնպես անդրադարձել է սովորողների գնահատման հիմնախնդրին:
Նա առաջիններից մեկն էր, որ տեսականորեն հիմնավորեց ուսուցման մեջ սուբյեկտ-
սուբյեկտային հարաբերությունները՝ նշելով, որ «Երեխայի հակումների աստիճանին
իջնելու և դրանք ղեկավարելու ունակությունը հատուկ է միայն վեհ և ուժեղ հոգուն» և
միաժամանակ հավաստելով, որ ուսումնական գործընթացում ուսուցիչը պետք է հանդես
գա ուղղորդողի դերում, իսկ աշակերտը պետք է ազատ լինի ճանաչողության ասպարեզում
և այդ ազատությունը չպետք է սահմանափակել երեխայի համար տեսանելի
շրջանակներով: Նա որպես գնահատման մեթոդ առաջարկում էր համեմատությունը և
անհրաժեշտ էր համարում երեխային սովորեցնել գնահատել և՛ իրեն, և ուրիշներին. «
Ճանաչել դիմացինի էությունը՝ գնահատելով յուրաքանչյուրի արժեքներն ու
հատկանիշները»: Այսինքն՝ Մ. Մոնտենը ուղենշեց գնահատման համակարգի կարևոր
սկզբունքները.

- աշակերտների գիտելիքների համակողմանիությունը,
- երեխայի անձնական շահագրգռության և ակտիվության հաշվառումը նյութի
ուսումնասիրման ժամանակ,
- ինքնագնահատման կարողությունների զարգացման մակարդակի հաշվառումը:

Սովորողների գնահատման հիմնախնդիրը իր զարգացումն է ապրել 17-րդ դարի չեխ
մանկավարժ Յան Ամոս Կոմենսկու աշխատություններում: Նա առաջին էր, որ սովորողների
գիտելիքների գնահատումը կապեց կրթության բովանդակության որոշակիության և
տարիքային անհատական առանձնահատկությունների հաշվառման հետ և այն համարեց
կրթության համակարգի կարևորագույն բաղադրիչ, որի շնորհիվ որոշվում է երեխայի անձի
զարգացման դինամիկան:

Զարգացնելով Մ. Մոնտենի ու Ժ.Ժ. Ռուսոյի գաղափարները՝ մանկավարժական
ախտորոշման՝ որպես ուսուցման գործընթացի որոշիչ հիմքի մասին և հիմնավորելով
երեխաների հոգեբանական առանձնահատկությունների, ինչպես նաև անձի՝ որպես բազում

ուորսներից բաղկացած ամբողջության և մանկավարժական գործընթացի սուբյեկտի ուսումնասիրման անհրաժեշտությունը [10, էջ17]:

Գնահատման առաջին համակարգը ձևավորվել է Գերմանիայում: Այն բաղկացած էր երեք բալից, որոնցից յուրաքանչյուրը նշանակում էր կարգ, որ պիտի դասել տվյալ աշակերտին՝ ըստ նրա առաջադիմության (առաջին կարգ՝ լավագույն, երկրորդը՝ միջին, երրորդը՝ վատագույն): Բալերը ցույց էին տալիս աշակերտի տեղը մյուսների համեմատ: Ժամանակի ընթացքում միջին կարգը, որին պատկանում էր աշակերտների ամենամեծ քանակը, բաժանեցին լրացուցիչ երեք դասերի, որի արդյունքում ստացվեց 5 նիշային սանդղակ, որը և ընդօրինակեցին Ռուսաստանում:

Այստեղ բալերին այլ նշանակություն տվեցին: Դրանք դադարել էին աշակերտներին կարգերը ցույց տալուց. դրանց միջոցով ձգտում էին գնահատել աշակերտների իմացությունը: Ենթադրում են, որ բալերի նկատմամբ նման մոտեցումը ստեղծել է գերմանացի մանկավարժ Բազեդովի սահմանած գնահատման 12 բալյան համակարգի ազդեցությամբ:

Համաձայն կրթական բարփոխումների նախագծի 10-
բացի
միավորային համակարգից՝ ուսումնական գործընթացում պիտի կիրառվեն անգնահատման որակական եղանակներ՝ բնութագրային և ստուգաբային: Այս կապակցությամբ պետք է ավելացնել, որ գնահատման որակական եղանակները,

մասնավորապես՝ բնութագրային գնահատումը պետք է ավելի լայն կիրառում ստանալ, քան միավորայինը, քանի որ բնութագրելիս ընտրում են քառաշարք, ձևակերպում մտքեր, որոնք ավելի կողմնորոշված են երեխայի հետագա զարգացման, շտկման, ուղղորդման համար, իսկ միավորը պարզապես թիվ է, որն ընդգծում է սահման, կոնկրետակարգակ:
Հաճախությունը ինքնաստանդարտներ կու, երեք աշակերտներ,
սակայն չեն գնահատում իրենց ստարբերությունները, մեկը բավարարվում է այդ արժեքով,
մյուսներն կնոմ է մտածում նրանք իմեջ,

մեկն էլ չարությամբ էլ ցվում անարդարվերաբերմունքի համար:

Այս լաբիրինթոսային մտավոր ճեղքանակ անվիճակը բացասաբար է ազդում երեխայի առողջությամբ:

Գիտելիքների, կարողությունների, վերահսկողության գործառնությունները, ձևերն ու տեսակները:

2008-2009թթ. ուսումնական տարում կրթական բարեփոխումների համատեքստում ՀՀ հանրակրթության համակարգն անցավ գնահատման 10 բալային համակարգի [1, էջ40]: Գնահատումն ընդհանրապես աշակերտների ուսումնական գործունեության արդյունքների՝ գիտելիքների, կարողությունների, հմտությունների, ակտիվության, ինքնուրույնության, զարգացվածության, վարքի արժևորումն է: Այն ուսուցման գործընթացում վերահսկողությունն իրականացնող կարևոր բաղադրիչ է, որը ապահովում է ուսուցիչ-աշակերտ հետադարձ կապը և հանդես է գալիս որպես ուսումնադաստիարակչական գործընթացի շտկման և կարգավորման միջոց: Վերահսկողությունը ուսուցման գործընթացի պարտադիր բաղադրիչ է, որի միջոցով չափվում են աշակերտի ուսումնական գործընթացի արդյունքները: Այսինքն՝ ուսուցման յուրաքանչյուր փուլի ավարտից հետո հարկավոր է պարզել, թե ինչպիսին են սովորողների ձեռքբերումների արդյունքները, որքանով է հաջողվել լուծել խնդիրները, իրականացնել ուսումնական գործընթացը, ինչ լրացուցիչ քայլերի կարիք կա և այլն:

Այսպիսով, ներկայումս մեր երկրում օգտագործվում է աշակերտների ուսումնական գործունեության արդյունքների գնահատման տասնալայն համակարգը:

Գնահատման խորհրդային համակարգը մինչ հեղափոխականից տարբերվում էր միայն անվանական առումով («1», «2», «5» թվանշանների փոխարեն օգտագործվում են «թույլ հաջողություններ», «բավարար», «գերազանց» թվանշանները): Տաս միավորանոց համակարգի հեղինակները առաջարկեցին այն՝ որպես հինգ միավորանոց սանդղակի փոխարինող: Հինգ միավորանոց համակարգը ուղիղ կերպով կողմնորոշված էր աշակերտների՝ ծրագրային նյութի յուրացման որակի ուսումնական ձեռքբերումների վրա [10, էջ48]:

Տասրալյան համակարգը նաև նախատեսում է ոչ միայն ուսումնական ձեռքբերումների գնահատումը, այլ նաև աշակերտների ճանաչողական ակտիվության, նրանց ունակությունների, կամային որակների ձևավորմանը: Դրա հետ մեկտեղ, և՛ մեկ, և՛ մյուս համակարգում գնահատողի դերում հանդես է գալիս ուսուցիչը, որը համարվում է ոչ չեզոք անձ ուսման արդյունքների նկատմամբ, քանի որ գնահատում է իր աշխատանքի արդյունքը: Այդ պատճառով հինգ միավորանոց և տաս միավորանոց համակարգերի սուբյեկտիվությունը համարվում է դրանց օրգանական հատկությունը:

Հաստատված է, որ գնահատման տասը միավորանոց համակարգը շատ ավելի կատարյալ է, քան մինչ այդ գործող հինգ միավորանոց համակարգը: Դրա առավելություններից մեկը կայանում է նրանում, որ այն թույլ է տալիս ուսուցչին մեծ օբյեկտիվությամբ գնահատել իր դասարանի աշակերտների պատրաստվածության որակը: Տասը միավորանոց համակարգի ներդրումը, անկասկած, կարևոր քայլ է դպրոցական կրթության կատարելագործման մեջ: Գնահատման տասը միավորանոց համակարգը գերծ չէ որոշ թերություններից, որոնք բնութագրական էին հինգ միավորանոց համակարգին: Դա այն բանի հետևանքն է, որ այդ երկու համակարգերն էլ կիրառում են գնահատման կարգային սանդղակը:

Կարգային սանդղակը թույլ է տալիս համեմատել ուսուցման որակը: 10 միավոր թվանշանը համապատասխանում է աշակերտի պատրաստվածության ավելի բարձր մակարդակին, քան 9 միավորը: Սակայն դա միայն պայմանականություն է:

Որոշ գնահատման համակարգերում օգտագործվում են ոչ թե թվեր, այլ տառեր: Եթե տասը միավորանոց համակարգում 10-ը փոխարինենք Ա տառով, 9-ը՝ Բ-ով և այսպես շարունակ, ապա ըստ էության կմնա նույն տասը միավորանոց համակարգը, որը կար [11, էջ 13]:

Աշակերտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների որակի վերահսկումը, ստուգումն ու գնահատումը ուսումնական գործընթացի անհրաժեշտ մաս են կազմում, որը կատարելագործման կարիք է զգում, քանի որ ինչպես ցանկացած համակարգ, այնպես էլ գնահատման համակարգը ենթակա է զարգացման: Զարգացումը

բերեց գնահատման ժամանակակից մեթոդների ձևավորման, որոնք ավանդական մեթոդների հետ համեմատած ունեն որոշակի տարբերություններ:

Առանց գնահատականների ուսուցման գաղափարը բազմիցս քննարկվել է մանկավարժական մամուլում և հասարակական մեծ արձագանք է գտել 19-րդ դարի վերջին և 20-րդ դարի սկզբին: Արդեն այդ ժամանակ առանձին ուսուցիչներ և ուսումնական հաստատություններ հրաժարվում էին գնահատականներից և անցնում ուսման որակի վերահսկողության ուրիշ ձևերի:

Մանկավարժներից շատերը կասկածանքի տակ են դնում գնահատման ժամանակակից միավորային համակարգը, կարծիքներ են հայտնում նրա կատարելագործման կամ նույնիսկ նրա փոխման մասին, [1, էջ2]: Մեր կողմից իրականացված մանկավարժական փորձը, կատարած դիտարկումները հանգեցրել են ուսուցման հետ կապված մի շարք հիմնախնդիրների, այդ իսկ պատճառով մենք առաջարկում ենք մեր տարբերակը վերոհիշյալ խնդրի լուծման համար.

Գնահատականը խթան է, որպեսզի աշակերտը առավել կայուն ու խորը գիտելիքներ ձեռք բերի, առաջացնի առողջ մրցակցություն :

Ուսումնական արդյունքների մակարդակի բարձրացման արդյունավետ միջոցներից մեկը գնահատումն է: Ձևավորվող գնահատումը ուսուցման գնահատումն է:

Որպես գնահատական կարող է հանդես գալ ուսուցչի դիմախաղը, ժեստերը, խոսքը և այլն: Թվանշանը գնահատականի հստակ արտահայտությունն է:

Բանավորնգրավորհարցումներիգնահատմանչափանիշներկազմելիսհաշվիենառնվումգնահատմաննպատակը, առաջադրանքիտեսակը, բովանդակությունը, դրակատարմանհամարգնահատվողիցակնկալվողպատրաստվածությունըևհետևյալսանդղակը.

միավոր	Անվանում
10	Բացառիկ
9	Գերազանց
8	Շատլավ
7	Լավ

6	Միջինից բարձր
5	Միջին
4	Բավարար
3	Անբավարար
2	Վատ
1	Շատ վատ

Դրական են համարվում 4-10 միավորները:

Գնահատման 10 - միավորային համակարգը որոշակիացվում է առարկայական չափորոշիչներում՝ հաշվի առնելով տվյալ առարկայի, ուսումնական նյութի գնահատման ձևի առանձնահատկությունները և ստուգման նպատակները:

Գնահատման միջոց է նաև, օրագրում աշակերտի ստացած թվանշանի, հաճախ նաև՝ ծնողներին ուղղված երկտողը, ինչպես նաև հետևյալ չափորոշիչներով

1. Գնահատում է միայն միավորային համակարգով
2. Բացի միավորային գնահատումից, օգտագործում է նաև նկարագրական գնահատականներ
3. Իրականացնում է սովորողների գործունեության տարբեր ոլորտների գնահատում
4. Կիրառում է գնահատման տարբեր ձևեր (ձևավորող-ամփոփիչ, փոխադարձ գնահատում, ինքնագնահատում, պորտֆոլիո՝ թղթապանակային)
5. Կիրառում է դրական սպասելիքների, կոնկրետ վարքի, գործողության գնահատում (խրախուսանք, գովաբանում, վստահություն)
6. Գնահատում է ոչ միայն խոսքով, այլև տրամաբանորեն, ձայնի տոնով, շարժումներով
7. Գնահատման նպատակով առկա են ուսումնառության նյութեր

Գնահատման սկզբունքներն են

1. արդարությունը,
2. օբյեկտիվությունը,
3. հուսալիությունը,
4. անկողմնակալությունը,
5. հավաստիությունը,
6. հիմնավորվածությունը,
7. մատչելիությունը

8. Թափանցիկությունը և այլն:

Բացի նշված համակարգից կիրառվում են նաև գնահատման որակական եղանակներ՝ բնութագրային և ստուգարքային:

Բոլոր ժամանակներում մանկավարժ գիտնականները փորձել են որոնել թվանշաններով գնահատման ուղիներ. բալային ոչ մի համակարգ չի կարող ստույգ արտահայտել աշակերտի ուսումնական գործունեության արդյունքների չափը, խորությունը, մակարդակը: Գնահատականը երբեմն կատարում է կարգապահության ամրապնդման, ինչպես նաև պատժի գործառույթ:

Այսօր դեռևս բավարար չափով մշակված չեն սովորողների բարոյական որակների, վարքագծի, արժեհամակարգի գնահատման ձևերն ու գործիքները, որոնք դեռևս տրամաբանական ամբողջականություն ներկայացնող ավարտուն տեխնոլոգիաներ չեն, այլ միայն գնահատման առանձին եղանակների հանրագումար՝ մասնավորապես նիշային:

Այսպիսով՝ երեխան դպրոցում սովորում է գնահատել ոչ միայն իր ունակությունները, կարողություններն ու գիտելիքները, այլ նաև տարբեր իրադրություններ:

Արդի հանրակրթության գործընթացում կիրառվում են գնահատման նոր՝ աշակերտակենտրոն ձևեր, եղանակներ, որոնցից բավականաչափ արդյունավետ են ռուբրիկները (սանդղակ, սանդղակաշար): Ռուբրիկը հստակ սահմանում է սովորողի ուսումնական արդյունքների գնահատման չափանիշները: Այն կարող է կազմվել սովորողների խմբային, անհատական, ընդհանուր աշխատանքները ստուգելու և գնահատելու համար՝ բնութագրելով աշակերտների մասնակցությունը, նյութի իմացությունը, ինքնուրույնությունը, ակտիվությունը, կարգապահությունը, մտքի ճկունությունը և այլն [9, էջ 46]:

Ռուբրիկը կազմելիս որոշվում է, թե տվյալ միավորը գնահատման համակարգի ո՞ր աստիճանին է համապատասխանում: Ռուբրիկն ուսուցչին հնարավորություն է տալիս արդարացի և օբյեկտիվ լինել, իսկ աշակերտին՝ հստակ պատկերացնել, թե իր աշխատանքի, ո՞ր բաժինն է գնահատվում, ի՞նչ կարողություններ են պահանջվում որոշակի գործունեության իրականացման համար:

Սանդղակները կամ ռուբրիկները գնահատման գործիքներ են, որոնք սահմանում են աշակերտի յուրացրած գիտելիքի, կատարած աշխատանքի, դրսևորած կարողությունների և հմտությունների, առհասարակ արդյունքների գնահատման չափանիշները:

Ռուբրիկը սանդղակ է, որտեղ գնահատման յուրաքանչյուր միավորի համար սահմանված են պահանջները բնութագրող հստակ չափանիշներ: Այսինքն՝ ռուբրիկը ձեռքբերման մակարդակի, ցանկալի արդյունքի նախագծումն է, դասի պարտադիր բաղադրիչը՝ կողմնորոշիչը: Ոչ միայն ուսուցիչը, այլև աշակերտները կարող են որոշել սովյալ մակարդակի համար սահմանվող չափանիշն ու միավորը:

Գնահատելիս մանկավարժը պետք է կանխատեսի այդ գործընթացի դրական և բացասական հետևանքները, դաստիարակչական արդյունքը, յուրաքանչյուր աշակերտի վրա թողած վալեոլոգիական և սոցիալ-հոգեբանական ներգործությունը: Սա նշանակում է, որ գնահատման գործընթացում տարրական դպրոցի ուսուցչից պահանջվում են ոչ միայն գիտելիքներ, այլ նաև՝ վարպետություն. տարրական դպրոցի սովորողները տարիքային այն փուլում են, երբ նրանց աշխատանքի գնահատականը անհրաժեշտ է կիրառել զգուշորեն և չչարաշահել այն: Կարևորում ենք նշել, որ ուսուցչի գնահատականի հետ մեկտեղ անհրաժեշտ է կիրառել նաև աշակերտի ինքնագնահատման, փոխադարձ գնահատման, ձևավոր ամփոփիչ գնահատման և գնահատման այլընտրանքային ձևերի հնարը:

Գնահատականը՝ որպես մարդասիրական անձնակողմնորոշիչ ուսուցման կարևոր բաղադրիչ, դիտարկվում է որպես մանկավարժական գործընթացի սուբյեկտների երկխոսություն, որի հիմքը անձի ճանաչողական պահանջմունքների բավարարման գործընթացն ու արդյունքն է և մարդու ընդհանուր զարգացումը: Մանկավարժական գործընթացի կարևորագույն բաղադրիչ է դառնում ուսուցչի և աշակերտների անձնակողմնորոշված համագործակցությունը, առանձնահատուկ դեր է հատկացվում մարդու հոգևոր դաստիարակությանը, անձի կայացմանը [9 էջ32]:

Այս գործընթացում կարևոր է աշակերտների ճանաչողական գործունեության ակտիվացումը, նոր հնարների, մեթոդների կիրառումը՝ գիտելիքների գիտակցական և առավելագույն յուրացման համար [9, էջ42]:

Առաջին գլխի ուսումնասիրության արդյունքում առաջարկում ենք կրտսեր դպրոցականի գնահատման հիմնական հայտորոշիչ համակարգ, որը ներկայացրել ենք գունային լուծման եղանակով՝ մեր կողմից մշակված առաջադիմության քարտերի տեսքով: Դրանց վրա ընդարձակածավալ ներկայացված են այն բնութագրիչները, որոնք արտացոլում են աշակերտի՝ հիմնական հատկանիշները.

1	ԱԿՏԻՎՈՒԹՅՈՒՆ ԱՇԽԱՏԱՍԻՐՈՒԹՅՈՒՆ ԱՇԽԱՏՈՒՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆ
2	ԲԱՐԵՆՂՃՈՒԹՅՈՒՆ, ԻՄԱՑԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՁԳՏՈՒՄ
3	ՏԵՍԱԿԱՆ ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ ԱՌԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ
4	ՀԱՂՈՐԴԱԿՑԱԿԱՆ ԵՎ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑԱՅԻՆ ՈՒՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ
5	ՏԱՐԱԲՆՈՒՅԹ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆ ԾԱՎԱԼԵԼՈՒ ՈՒՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԵՎ ՀՄՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ
6	ՀԱՆՁՆԱՐԱՐՄԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԿԱՏԱՐՄԱՆ ԱՐԱԳՈՒԹՅՈՒՆ
7	ԲԱՐԵԿԻՐԹ ՎԱՐՎԵԼԱԶՆԻ ՓՈԽՕԳՆՈՒԹՅԱՆ ՈՒՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ
8	ՍՏԱՆՁՆԱԾ ԳՈՐԾԻ ՀԱՆԴԵՂ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ
9	ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՏԱՐԲԵՐ ՈԼՈՐՏՆԵՐՈՒՄ ԴՐՍԵՎՈՐԱԾ ԻՆՔՆՈՒՐՈՒՅՆՈՒԹՅՈՒՆ ՆԱԽԱԶԵՌՆՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ
10	ՀՈԳԵԿԱՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՅՆԵՐԻ ԴՐՍԵՎՈՐՈՒՄՆԵՐԸ

Նշված բնութագրիչներն ընտրված են որպես մշակված, ժամանակի և փորձառության բովոյ անցած, հղկված և սոցիալական նշանակություն ունեցող վարքի և գործունեության գնահատման չափանիշներ: Սրանցից յուրաքանչյուրը բնութագրում է անձի գործունեության որոշակի ոլորտները: Հատկանիշների առանձնացումն իրականացվել է մանկավարժական գրականության վերլուծության, ծնողների և աշակերտների

Եզրակացություն

1. Մեր հետազոտությունների ընթացքում պարզեցինք, որ գնահատման տասը միավորանոց համակարգը շատ ավելի կատարյալ է, քան մինչ այդ գործող հինգ միավորանոց համակարգը: Դրա առավելություններից մեկը կայանում է նրանում, որ այն թույլ է տալիս ուսուցչին մեծ օբյեկտիվությամբ գնահատել իր դասարանի աշակերտների պատրաստվածության որակը: Տասը միավորանոց համակարգի ներդրումը, անկասկած, կարևոր քայլ է դպրոցական կրթության կատարելագործման մեջ:

2. Նիշային գնահատումը խթան է, որպեսզի աշակերտը առավել կայուն և խորը գիտելիքներ ձեռք բերի, առաջացնի առողջ մրցակցություն: Ուսուցիչների կարծիքով նիշային գնահատումը ձևավորում է անձնային որակներ, այն օգնում է դպրոցականի մոտ ձևավորել ինքնագնահատականը, սովորեցնում է մրցունակ լինել, ցածր գնահատական ստանալով սովորում է կրել պարտությունը արժանապատվորեն:

3. Գնահատման արդյունավետությունը կարելի է ապահովել միայն մանկավարժական հետևյալ պայմանների առկայությամբ՝

- համակարգվածություն,
- համալիր ամբողջություն,
- բազմագործոնային բնույթ,
- մարդասիրական ուղղվածություն,

- առարկայական և թեմատիկ նյութի ուսուցման գործընթացի արդյունավետ կազմակերպում:

Մեր կողմից առաջադրված գնահատման արդի համակարգի կիրառման մանկավարժական պայմաններն են՝

- միջին դպրոցում գնահատման գոյություն ունեցող համակարգը կատարելագործելու նպատակով՝ թվանշանային գնահատականների հետ միասին առաջարկում ենք էլեկտրոնային դասամատյանում կամ հատուկ տետրի մեջ գրանցել լրացուցիչ տեղեկություններ աշակերտի առաջադիմության, տվյալ առարկայի գծով նրա պատրաստության, պատասխանների սխալների և անճշտությունների, անհատական առանձնահատկությունների մասին: Այն հնարավորություն կտա ուսուցչին կենսագործելու աշակերտների նկատմամբ տարբերակված մոտեցում:
- ինքնագնահատման և համադասարանցիների գնահատման ընթացքում, գնահատման գործընթացում ակտիվ երկխոսության կրիառում,
- դպրոց – ընտանիք կապի ապահովում և ամրապնդում, 7 դասարանում գնահատման համակարգի առողջ բարոյահոգեբանական և հումանիստական հարաբերությունների ձևավորման նպատակով մանկավարժական աջակցության ցուցաբերում,
- գնահատման միջոցով աշակերտի մոտ ուսումնական մոտիվացիայի ձևավորում,
- աշակերտի գնահատականի գիտակցման համար հանձնարարությունների մշակում և իրականացում:

ԳԼՈՒԽ 2. ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ՄԱՍ

2.1. Հետազոտությանն ախապատրաստումն իրականացում:

Սովորողների գիտելիքների կարողությունների գնահատման արդի համակարգի կիրառման արդյունավետությունը գնահատելու նպատակով մեր կողմից իրականացվել է հետազոտական աշխատանք:

Հետազոտության ընթացքը՝

Հետազոտությունն իրականացրել ենք դպրոցում

Հետազոտական աշխատանքին ներգրավված են եղել՝

- 8-րդ դասարանի 25 աշակերտ,

Առարկան--- Ռուսաց լեզու

Հետազոտության մեթոդները՝

1. Զրույց

2. Բանավոր հարցում

3. Հարցաթերթիկային հարցման մեթոդ/հայտորոշիչ/

4. հետազոտության արդյունքների վերլուծման մեթոդներ:

2.2 Հետազոտության տվյալների վերլուծություն

Զրույցի միջոցով հետազոտություն ենք իրականացրել 8-րդ դասարանի 25 աշակերտի շրջանում:

Մեր նպատակն է եղել պարզելու միջին դպրոցականների կարծիքը գնահատման հայտորոշիչ համակարգի և գնահատման արդի համակարգի վերաբերյալ:

Առաջադրվել են հետևյալ հարցերը՝

- Ի՞նչ գնահատման համակարգ է մեր դպրոցում:
- Հիմնականում ի՞նչ գնահատական եք ստանում:
- Ի՞նչ ազդեցություն է թողնում գնահատումը ձեր տրամադրության վրա:
- Ինչպե՞ս են վերաբերում ձեր ծնողները, երբ ստանում եք բարձր կամ ցածր գնահատական:
- Գո՞հ եք արդյոք ձեր ուսուցիչների գնահատումից:

Աշակերտների հետ զրույցից պարզ դարձավ, որ տարրական դասարաններում շատ հաճախ գնահատականը բացասաբար է անդրադառնում դպրոցականների փոխհարաբերությունների վրա՝ նրանց բաժանելով լավ և վատ սովորողների: Աշակերտներից 8-ը նշեցին, որ շատ հաճախ գնահատականը բացասական դեր է կատարում՝ իրենց մեջ առաջացնելով խուճապային տրամադրություն, կասկածամտություն իրենց ունակությունների, կարողությունների հմտությունների նկատմամբ: Ընդահանրապես գնահատումը խթան պետք է հանդիսանա՝ դրական հուզմունք և լիցքեր հաղորդի ավելի խորը գիտելիքներ ձեռք բերելու առումով:

Հարցմանը մասնակցած աշակերտներից 7-ը նշեցին, որ գնահատականը մրցակցություն է առաջացնում իրենց միջև, բարձր գնահատականը ոգևորում և մոտիվացիա է առաջացնում ուսման նկատմամբ: Նրանք նշեցին, որ ձգտում են բարձր գնահատականներ ստանալ, քանի որ ծնողներից սպասելիքներ ունեն: Աշակերտներից 10-ը նշեցին, որ երբեմն ցածր գնահատականը բացասաբար է ազդում ծնող-երեխա փոխհարաբերության վրա:

ՕՐՎԱ ԴԱՍԻ ԹԵՄԱՏԻԿ ՊԼԱՆԱՎՈՐՈՒՄ/2/

ԱՄՍԱԹԻՎ
07-12-2021թ
ԴԱՄԱՐԱՆ
6-րդ դասարան
ՈՒՍՈՒՑԻՉ
ՋԻՆԱԲԴԱ ՄԱՐՏՈՅԱՆ
ԱՌԱՐԿԱ
Ռուսաց լեզու
ԹԵՄԱ
Хан
ԽԱՉՎՈՂ ԿԱՍԸՆԴԶԱՆՐԱԿԱՆ ՀԱՄԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ
Անհատներ և հարաբերություններ
ՄԻՋԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ ԿԱՊԵՐ
Հայոց լեզու
ԿԱՐՈՂՈՒՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆ
Սովորել սովորելու կարողունակություն
Լեզվական գրագիտություն և կարողունակություն
ՆՊԱՏԱԿՆԵՐ
1-ին մակարդակ- Հասկանալ դասի բովանդակությունը Հասկանալ դասի գաղափարական ասելիքը Սովորել դասի բառերը ամբողջությամբ Կարողանալ վերարտադրել տեքստը Կարողանալ կատարել քերականական առաջադրանքները Սովորել լինել ստեղծագործության հերոսի նման՝ ամեն գնով հասնել ցանկալի արդյունքի, ցուցաբերել տոկունություն, բնավորության կամային որակական հատկանիշներ: 2-րդ մակարդակ- Հասկանալ դասի բովանդակությունը Հասկանալ դասի գաղափարական ասելիքը Սովորել դասի բառերը որքան որ հնարավոր Կարողանալ կազմել դասի պլան և հարցադրումներ Կարողանալ կատարել քերականական առաջադրանքները Սովորել լինել ստեղծագործության հերոսի նման՝ ամեն գնով հասնել ցանկալի արդյունքի, ցուցաբերել տոկունություն, բնավորության կամային որակական հատկանիշներ: 3-րդ մակարդակ- Հասկանալ դասի բովանդակությունը Հասկանալ դասի գաղափարական ասելիքը Սովորել դասի բառերը որոշակի կերպով Կարողանալ շատ համառոտ ներկայացնել բովանդակությունը

Կարողանալ կատարել որոշակի քերականական առաջադրանքները
Սովորել լինել ստեղծագործության հերոսի՝ նման ամեն գնով
հասնել ցանկալի արդյունքի, ցուցաբերել տոկունություն, բնավորության կամային
որակական հատկանիշներ

ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐ

Տեքստից վերցնել առավելագույնը բոլոր իմաստներով, հասկանալ որքան հնարավոր
է լավ, որպեսզի տնային աշխատանքը հնարավորինս հեշտ ստացվի և քիչ ժամանակ
պահանջի:

ԿԻՐԱՌՎՈՂ ՄԵԹՈԴՆԵՐ

ԽԻԿ մեթոդ

Տարբերակված առաջադրանքների մեթոդ

ԸՆԹԱՑՔԸ

Դասի խթանման փուլը, ինչպես սովորաբար, սկսվելու է փոքր կազմակերպչական
մասով, այնուհետև հետևելու է տնային աշխատանքի ստուգումը: Թվում է, թե դա պետք
է բավականին շատ ժամանակ պահանջի, բայց իրականում տնային աշխատանքները
հնարավոր է շատ արագ ստուգել և բոլորի մոտ առաջացած հարցերին տալ սպառիչ
պատասխաններ: Պարզապես սովորողները ժամանակի ընթացքում պետք է սովորեն
տնային աշխատանքի ստուգման ձևին, մնացածը շատ արագ կազմակերպում են հենց
իրենք: Պարզում ենք, թե ով է կատարել, օրինակ, առաջին մակարդակի
վարժությունը: Կատարողները հերթով կարդում են մեկական
նախադասություն, առանձնացնում տվյալ դեպքում սեռական հոլովով դրված
բառը: Քանի որ տանը արդեն բավականաչափ ժամանակ ու ջանքեր են ծախսել
առաջադրանքի կատարման վրա, սովորաբար սխալներ ու թերություններ շատ քիչ են
լինում, դրանք էլ շատ արագ ուղղվում են անհամբեր աշակերտների կողմից: Ուսուցչին
կմնա ամփոփել ու անդրադառնալ մյուս մակարդակի համար տրված առաջադրանքի
ստուգմանը: Անդրադարձ կկատարվի նաև վերջին մակարդակին: Այստեղ բոլոր
աշակերտները սովորաբար շատ ակտիվ են լինում և օգնում են գտնել ճիշտ
պատասխանները: Հմուտ ուսուցչին միայն մնում է հետևել ընթացքին, հասկանալ
յուրաքանչյուր աշակերտի իմացության չափը և հաշվի առնել ընդհանուր միավորային
գնահատականը ձևավորելիս: Գնահատման մասին առանձին անդրադարձ կարվի այս
աշխատանքի ավարտին:

Գրավոր տնային աշխատանքի ստուգումից հետո արդեն պետք է անցնել դասի
յուրացման ստուգմանը: Չպետք է անընդհատ հարցնել լավ սովորող
աշակերտներին: Առանց այդ էլ ընթացքում նրանց աշխատանքը հիմնականում երևում
է, երբ, օրինակ, ուղղում են չիմացողների սխալները կամ լրացնում նրանց
պատասխանները: Ավելի ճիշտ կլինի հարցադրումների շնորհիվ նախ լսել ու որոշել
ընդհանուր դասարանի յուրացման մակարդակը, գնահատել որոշ արժանիքներին, հետո
հարցերի միջոցով կատարել վերջնական ամփոփում և անցնել հաջորդ դասին:
Ընդհանրապես դասապլաններում քիչ է կատարվում անդրադարձ արդեն անցած
թեմաներին, բայց ես հաճախ եմ առիթ ունեցել համոզվելու, որ անցածը չկրկնելու
դեպքում շատ հաճախ այն մոռացվում է: Այդ անցանկալի իրողությունից խուսափելու
նպատակով հաճախակի պետք է կազմակերպել կրկնողական խաղեր, երբ
մասնակիցները հերթով միմյանց հարցեր են տալիս անցած թեմաների

վերաբերյալ: Դրանք լինում են հիմնականում քերականական հարցեր,ինչպես նաև անցած ստեղծագործություններից հարցեր,ես սովորաբար աշխատում եմ հարցերի բնույթը ուղղորդել դեպի գաղափարական բովանդակություն,այսինքն խրախուսելի են այնպիսի հարցերը,որոնց պատասխանները զարգացնելու են աշակերտների արժեքային համակարգը,մղելու են նրանց ճիշտ,ազնիվ,հերոսական քայլերի ու արարքների:

Նոր դասը կարելի է անցնել սովորողների կողմից ինքնուրույն յուրացման տարբերակով:Սա իմաստի ընկալման փուլն է:Ուսուցիչը կարճ ու հստակ կներկայացնի դասի սյուժեն,կմեկնաբանի ասելիքը,հետո կհանձնարարի աշակերտներին կարդալ և ուսուցչի օգնությամբ թարգմանել դասը: Վերջում՝ կշռադատման փուլում, կկատարվի ամփոփում հարցերի միջոցով ,կհանձնարարվի տնային աշխատանքը:

ԺԱՄԱՆԱԿ

Կազմակերպչական մաս-5 րոպե,տնային աշխատանքի ստուգում-10 րոպե,դասի բանավոր հարցում-10 րոպե,նոր դասի վերաբերյալ նախապատրաստական գրույց-5 րոպե,նոր դասի իմաստի ընկալում-10 րոպե,տնային աշխատանքի հանձնարարում-3 րոպե,անդրադարձ-2 րոպե:

ՏՆԱՅԻՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՀԱՆՁՆԱԴԱՐԱՌՈՒՄ

Տնային աշխատանքը հանձնարարվելու է դարձյալ ըստ մակարդակների: Վարժությունները տարբեր են,բացատրվելու են բոլորը:Այս անգամ կվարվենք հետևյալ կերպ.հնարավորություն կտանք աշակերտներին իրենք ընտրեն ,թե որ վարժությունն են ցանկանում կատարել տանը:

1-ին մակարդակ- կարդալ դասը,պատմել՝ առանձնացնելով գլխավոր մտքերը: Տնային աշխատանք. 4-րդ,5-րդ,6-րդ,7-րդ վարժությունները,որոնք դասարանում կատարվել են բանավոր, հանձնարարել տանը՝ կատարել գրավոր՝ ըստ ընտրության:Նման դեպքերում սովորաբար լավ սովորողները կատարում են բոլոր չորս վարժությունները:

2-րդ մակարդակ- կարդալ դասը,կազմել պլան և հարցադրումներ: Տանը յուրաքանչյուրը ազատ է ընտրել 4-րդ,5-րդ,6-րդ և 7-րդ վարժություններից որևէ մեկը իր ընդունակություններին համապատասխան:

3-րդ մակարդակ- կարդալ դասը,տալ նյութի համառոտ բնութագրությունը,արտահայտել սեփական դիրքորոշումը: Տանը յուրաքանչյուրը ազատ է ընտրել 4-րդ,5-րդ,6-րդ և 7-րդ վարժություններից որևէ մեկը իր ընդունակություններին համապատասխան:

ԱՆԴԱԴԱՐԱԶ

Անդրադարձը կատարվում է սովորական ,շատ հայտնի ձևով,ինչպես նկարագրված է մանկավարժական ցանկացած գրականության մեջ:Սովորողները գնահատում են իրենց արածը,սովորածը,ձեռքբերումները:

План конспект

Зинаида Мартоян

Предмет: Русский язык

Класс: 8

Тема урока: Безличные предложения.

Цели и задачи урока:

а) образовательные:

- 1) умение распознавать в тексте безличные предложения;
- 2) составлять безличные предложения, выражающие желание, необходимость, возможность или невозможность совершения действия;
- 3) пользоваться двусоставными и односоставными предложениями как синтаксическими синонимами;
- 4) употреблять безличные предложения в речи.

б) воспитательные:

- 1) воспитание чуткого отношения к состоянию природы и окружающих нас людей,
- 2) воспитание умений уважать мнение других, поддерживать их.

Оборудование урока: учебник, раздаточные карточки, таблица, схемы.

Ход урока

Организационный момент -1-2 м

Проверка домашнего задания (Задание 24)

Стадия вызова

1. Формируются группы.
2. Группам предлагается задание: „Что вы знаете об односоставном предложении?„
3. Обмен мнениями. Запись на доске в той последовательности, в которой звучит.

Обобщение.

Примерные ответы:

- Это предложения с одним главным членом (примеры).
- Сказуемое обозначает действие определенного лица (примеры).
- Сказуемое обозначает действие неопределенного лица. Важен лишь факт совершения действия (примеры).
- Действие относится ко всем (примеры).

Стадия осмысления

4. Учащимся сообщаются тема и цели урока.

- О чем нам говорит название „безличное„ предложение? (нет и не может быть подлежащего, т.е. лица, выполняющего действие-„без лица,,).

Работа по карточкам:

1. Укажите односоставные предложения:

- а) Зимняя стужа хозяйничает в лесу.
- б) Просто мне нездоровилось в это время.
- в) Искрится и переливается снег в лунном свете.
- г) За окном завьюжило.
- д) Уз-за туч появилось солнце.

Работа с учебником.

1. Чтение теоретического материала.

Устное выполнение задания 8. Ответы на вопросы.

- Какую цель поставили перед собой Катя и Маша? Как её добивались?

- Каким стало отношение девочек к любимому делу через полтора месяца?

- Чего добилась Маша?

- Как ей позавидовала Катя?

- В чём разница между предложениями „Я хочу” и „Мне хочется”?

2. Письменное выполнение заданий 11.15. Проверка выполнения заданий.

3. Прочитать текст (задание 19) озаглавить. Какие односоставные предложения встретились?

4. Задание 21 выполняется на доске.

Выразить ту же мысль, используя синонимичные предложения со словами необходимо, нельзя, следует, придётся.

Составляются безличные предложения, комментируется выбор того или иного, затем предложения записываются в тетради.

Стадия рефлексии

- Ребята, что нового вы узнали сегодня на уроке?

- Какие односоставные предложения называются безличными?

- Как вы думаете, в чём необычность безличных предложений?

- Можно ли восстановить подлежащее в безличном предложении?

Оценивание

Домашнее задание: письменно выполнить задания 19, 20, 22.